

Synpunkter på betänkandet SOU 2020:4 Vägen till en klimatpositiv framtid (dnr 2020/00166/KI)

Övergripande

- Den svenska klimatpolitikens övergripande syfte bör vara att säkra att såväl Sverige som EU, så snart som möjligt, på ett kostnadseffektivt sätt, uppnår negativa nettoutsläpp, samt att dessa efterhand ökar. Lagstadgade EU-krav om lägre utsläpp, kolinlagring etc. ska självfallet uppfyllas, men fokus bör vara mesta klimatnytta även då denna inte korrekt återspeglas i EU-sammanhang eller därvid fullt ut kan tillgodoräknas Sverige.

Ökning av kolsänkan

- Det klimatpolitiska ramverket bör kompletteras med ett mål för LULUCF-sektorn. Den svenska skogen erbjuder de största, snabbaste och säkraste möjligheterna till negativa utsläpp. Ett separat mål om ökat virkesförråd bör ingå. Det bör primärt nås genom att säkra miljömålet Levande skogar. Detta förutsätter en uppdaterad bristanalys om vad målet kräver i form av anpassning av skogsbruket, större skyddade arealer etc.
- Tvärtemot utredarens bild kan ett kraftigt ökat virkesförråd – sannolikt även miljömålet Levande skogar – uppnås utan minskat virkesuttag. Avgörande är att styrmedel som uppmuntrar markägare att bidra såväl till miljömålet som till ökad kolinlagring införs. En generell höjning av lägsta slutavverkningsåldrar bör övervägas.
- Utredaren hävdar att de samlade koldioxidutsläppen alltid minskar då biomassa ersätter fossil energi i stora energianläggningar, eller då trä ersätter stål och cement ("substitutionseffekten"). Om de berörda anläggningarna (vilket oftast är fallet) omfattas av EUs utsläppshandel stämmer dock inte detta. Missförståndet leder till att utredaren drar felaktiga slutsatser om hur skogens klimatnytta kan optimeras.
- Återvätning av utdikade torvmarker bör fokusera på marker med de största kolläckagen, samt ske i större omfattning och snabbare än förslaget. Övriga kolsänkeförslag tillstyrks.

Avskiljning och lagring av biogen koldioxid

- Även bio-CCS bör generera utsläppsrätter inom EU ETS. Marknaden för bio-CCS bör därutöver säkras genom t.ex. omvänd auktionering. Att många frågetecken kring bio-CCS återstår innebär att utredaren sannolikt överdriver den kortsiktiga (2030) potentialen hos bio-CCS. Utveckling av incitament för bio-CCS som fungerar även sedan utsläppen inom EU ETS om 25-30 år helt eller nästan helt upphört, måste påbörjas snarast.

Verifierade utsläppsminskningar genom investeringar i andra länder

- Sverige bör bidra till klimatåtgärder i andra länder. För att driva fram ambitiösa NDCer från berörda länder, bör de utsläppsminskningar som uppnås dock inte räknas av mot svenska, nationella mål eller EU-krav, utan enbart tillgodoräknas de länder där minskningarna uppnåtts. De bör inte heller utgöra buffert för att klara ramverksmålen 2030/2040/2045. Urval av projekt i andra länder via offentlig upphandling bör prövas.

A. ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

1. Utvecklingen i EU som helhet är viktigare än utvecklingen i Sverige

Sverige har inget åtagande enligt Paris-avtalet. Vår insats ingår i EUs unionsövergripande åtagande om att 1990-2030 minska utsläppen med 40 procent. Tyvärr är det svenska klimatpolitiska ramverket delvis konstruerat på ett sätt som inte nödvändigtvis underlättar EUs klimatpolitik. Det mest uppenbara exemplet är att ramverkets mål även omfattar utsläpp från verksamheter inom EUs utsläppshandel. För att EUs samlade utsläpp ska minska så snabbt och till så låg kostnad som möjligt bör utsläppen från dessa verksamheter inte parallellt regleras med nationella åtgärder. Att de omfattas av det klimatpolitiska ramverket främjar inte EUs klimatpolitik och försvårar genomförandet av ramverket.

Den svenska klimatpolitiken bör koncentreras på de områden där svenska vägval och beslut är avgörande – i första hand utsläpp och inlagring under ansvarsfördelnings- och LULUCF-förordningarna.

2. Klimatnyttan bör styra prioriteringarna, inte bokföringsregler

En risk som finns inbyggd i det klimatpolitiska ramverket är att alla målformuleringar, såvitt jag kan förstå, baseras på bokföringsmetoder för utsläpp resp. inlagring som gäller inom EU. Att bokföra klimatpåverkan är en grannliga uppgift. Det som på pappret ter sig som den mest klimatvänliga politiken motsvarar inte alltid en sådan beskrivning.

Ett typexempel gäller biodrivmedlen där EUs bokföringsregler innebär att alla biodrivmedel med bokförda livscykelutsläpp som är minst (beroende på när den aktuella produktionsanläggningen togs i drift) 50, 60 eller 70 procent lägre än ett antaget standardvärde för fossila drivmedel, bokförs för noll-utsläpp. Strängt taget varje siffra som utgör underlag för denna beräkning kan dock ifrågasättas. De verkliga livscykelutsläppen från petroleumbaserad bensin och diesel kan således variera, bl.a. beroende på vilken råolja som används. Att man vid beräkningen av biodrivmedlens livscykelutsläpp inte beaktar utsläpp som orsakas av s.k. indirekt ändring av markanvändningen är ett annat exempel (i de fall råvaran tagits fram inom EU, ska dock denna effekt i princip fångas upp via LULUCF-förordningen).

De halveringsvärden för koldioxidutsläppen från "avverkade träprodukter" som tillämpas (2 år för "papper", 25 år för "träpaneler", 35 år för "sågade trävaror") under LULUCF-förordningen får sägas innehålla ett stort mått av osäkerhet. Detsamma gäller för beräkningen av den s.k. skogliga referensnivån som avgör hur stor andel av den totala nettoinlagringen av kol i skogslandskapet Sverige kan tillgodoräkna sig för att uppfylla Ansvarsfördelningsförordningen, som i sin tur är utgångspunkten för ramverksmålen 2030 och 2040.

En tredje exempel på komplikation gäller det långtifrån tydliga begreppet additionalitet. Om miljömålen Levande skogar och Myllrande våtmarker genomförs, kommer detta att leda till ökad kolinlagring och minskade utsläpp, varav en del kommer att bokföras under LULUCF-sektorn, annat under ESR. Denna klimatnytta uppstår som en bieffekt av att miljömålen nås. Enligt det förhärskande synsättet inom såväl EU-lagstiftningen som under klimatkonventionen har dessa åtgärder därmed ingen additionalitet från klimatsynpunkt, och kan i normalfallet därför inte tillgodoräknas Sverige när vi ska uppfylla EU-lagstiftningen. Om det svenska klimatarbetet fokuserar alltför mycket på att de åtgärder som sätts in måste "ge poäng" enligt EUs bokföringsregler, finns en risk att den här typen av mycket effektiva åtgärder aldrig genomförs (t.ex. därför att deras klimatnytta sannolikt inte kan tillgodoräknas Sverige).

Eftersom de båda miljömålen för skogen och våtmarkerna flera gånger stadfästas av riksdagen borde det vara självklart att de åtgärder som krävs för att nå målen genomförs, oavsett klimatnyttan, men detta har hittills inte blivit resultatet. Åtgärdernas, i striktare mening, tveksamma additionalitet, och

de därmed dåliga förutsättningarna för att Sverige ska kunna tillgodoräkna sig deras klimatnytta i EU-sammanhang (sannolikt även relativt det klimatpolitiska ramverket), riskerar att leda till att de aldrig vidtas – trots den dubbla nyttan både för den biologiska mångfalden och klimatet och trots att klimatnyttan kommer till samhällsekonomiskt obetydliga kostnader. Så får det inte bli.

Självklart ska Sverige följa överenskomna bokföringsregler, men samtidigt får vi givetvis inte låta bokföringsregler styra prioriteringen på ett sätt som innebär att vi väljer bort åtgärder med hög klimatnytta t.ex. därför att de - med hänvisning till EU-reglerna - inte kan utnyttjas som "kompletterande åtgärder" under det klimatpolitiska ramverket.

3. Objektiv klimatnytta är viktigare än nettonollutsläpp 2045

Den starka fokuseringen på "nettonollutsläpp 2045" är både det klimatpolitiska ramverkets styrka och dess svaghet. Vilket år vi uppnår något som kan kallas "nettonollutsläpp" beror dock i hög grad på bokföringsreglerna. Om hela den stora nettoinlagringen av koldioxid i skogen kunde räknas in, skulle Sverige antagligen redan kunna sägas vara "klimatneutralt" eller i varje fall nära detta läge. Använder vi etablerade bokföringsmetoder kommer "klimatneutralitet" att nås något annat, senare årtal, t.ex. 2045.

Det viktiga kan dock inte vara att med mer eller mindre krystade åtgärder driva fram något som enligt de fastställda bokföringsreglerna kan betecknas som "klimatneutralitet" ett visst årtal. Det viktigaste måste vara att vi pressar ned utsläppen och driver upp kolinlagringen så snabbt och så kostnadseffektivt som möjligt, vare sig klimatnyttan platsar i EUs bokföring och Parisavtalets artikel 6 eller ej, och oavsett hur balansen mellan de utsläpp respektive den inlagring som bokförs för Sverige ser ut.

4. Ramverkets utmaningar

För att ramverkets mål för 2030 och 2040 ska kunna nås, krävs kraftfulla minskningar av ESR-utsläppen, särskilt inom vägtrafiken. En förutsättning för att nå målen för 2030 och 2040 är antagligen att nybilsförsäljningen snarast domineras av elfordon så att de utsläpp vägtrafiken orsakar inom ESR-sektorn snabbt minskar. Behovet av snabbt minskade utsläpp från vägtrafiken accentueras ytterligare av att jordbrukets bidrag till ESR-utsläppen länge stabilt legat kring 7 miljoner ton CO_{2eq} per år, och inte visar några tendenser att falla. För att mer än marginellt minska denna volym krävs sannolikt att antalet idisslande djur i landet minskar betydligt, vilket kan bli svårt. Behov inom försörjningsberedskap, landskapsvård etc. kan dessutom tala emot.

B. SYNPKTER PÅ UTREDNINGENS KONKRETA FÖRSLAG

0. Generellt

- *Med tanke på de osäkerheter som omgärdar tekniken och dess tillämpning, lutar sig utredaren orimligt mycket mot bio-CCS.*
- *Skogens kolsänka är den stora möjligheten att snabbt och till låga kostnader leverera klimatnytta genom ökade virkesförråd.*
- *Stödinsatser, styrmedel etc. bör så långt möjligt vara teknikneutrala. Kostnaden för att släppa ut 1 ton koldioxid bör i princip vara densamma oavsett vad som orsakar utsläppet, och compensationen för att mer eller mindre permanent lagra in kol bör, i varje fall långsiktigt, ligga på motsvarande nivå.*

1. Ökning av kolsänkan.

Föreslagna åtgärder

Satsningen på återvätning av torvmarker, fler träd i odlingslandskapet, ökad kolinlagring på jordbruksmark, långlivade träkonstruktioner etc. välkomnas. Kolinlagringspotentialen hos dessa åtgärder är dock närmast marginell jämfört med vad som kan uppnås genom att (relativt marginellt) ytterligare öka virkesförrådet i den svenska skogen.

En satsning på återvätning av utdikade torvmarker är välkommen, inte minst därför att den bör kunna utformas på ett sätt som även främjar miljömålet "Myllrande våtmarker" (som enligt den senaste utvärderingen visar en negativ trend).¹ Eftersom klimatnyttan sannolikt är lägst i just de återvätningensobjekt utredaren valt att prioritera, är det dock troligt att klimatnyttan av förslagen är mindre än vad som framgår av betänkandet och att kostnadseffektiviteten därför överskattats. Återvätningensinsatserna bör koncentreras till de objekt som ger störst utsläpps begränsning per investerad krona: Fokusera åtgärderna på de marker som läcker mest, håll högre tempo och öka omfattningen!

Motsättningen mellan klimatmålet och andra miljömål överdrivs

Av en studie från SLU, beställd av Naturvårdsverket (som utredaren endast i förbigående kort refererar) framgår att om vi även fortsättningsvis avverkar ca 90 procent av den årliga nettotillväxten, väntas virkesförrådet i den svenska skogen (uttryckt som volymen växande träd) under resten av seklet öka från 3 till 5 miljarder m³sk.² Det motsvarar en kolsänka på 2,7 miljarder ton koldioxid, varav fram till 2045 800-900 miljoner ton, dvs. många gånger mera än vad samtliga de åtgärder utredaren i övrigt diskuterar väntas leverera. Denna inlagring väntas uppnås samtidigt som den årliga bruttoavverkningen, fram till strax efter nästa sekelskifte, skulle kunna ökas från för närvarande 82-83 till över 110 miljoner m³sk.³ Den bild utredaren ger av ett starkt motsatsförhållande mellan ett fortsatt högt virkesuttag och en mycket stor ökning av kolsänkan i skogen är, glädjande nog, vilseledande.⁴

Värt att notera är att denna omfattande kolinlagring väntas uppnås utan att något styrmedel med huvudsyfte att just öka kolinlagringen introduceras, och dessutom utan att några ytterligare arealer av naturvårdsskäl undantas från skogsbruk jämfört med 2013. Med en ytterligare klimatanpassning av skogsskötseln, fokuserad på kolinlagring, plus den ökning av de skyddade arealerna m.m. som sannolikt krävs för att uppfylla miljömålet Levande skogar, kan den ökning av virkesuttaget som antyds ovan komma att behöva begränsas något, men resultatet skulle då sammantaget bli en ännu större kolinlagring. Det bör således på sikt vara möjligt att samtidigt a/ uppnå miljömålet Levande skogar, b/ öka skogslandskapets kollager betydligt och c/ ändå öka virkesuttaget. Det förutsätter dock att uttagsandelen inte överstiger nivån 90 procent av virkestillväxten.

Den stora osäkerheten beträffande skogen gäller hur miljömålet Levande skogar kan uppnås på ett samhällsekonomiskt sätt, inte minst att rätt åtgärder sätts in för att säkra den biologiska mångfalden. Det är mot denna bakgrund i mycket angeläget att den bristanalys som utredaren efterlyser, och som redan tidigare föreslagits av bl.a. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, genomförs så snart som möjligt.

Komplettera det klimatpolitiska ramverket med ett mål för LULUCF-sektorn, inklusive mål för ökat virkesförråd

När syftet med klimatarbetet vidgas från att enbart minska utsläppen till att dessutom uppnå negativa utsläpp, blir verksamheter inom LULUCF-sektorn helt centrala. Kolinlagring kan inte

¹ [Naturvårdsverket, 2020: Årlig uppföljning av Sverige nationella miljömål 2020](#)

² [Lundström, A. & Lundblad, M., 2017: Sammanställning av åtgärder inom LULUCF sektorn tillsammans med uppskattning av effekter av ett par av åtgärderna. Sveriges Lantbruksuniversitet](#)

³ [Skogsstyrelsen, 2015. Skogliga konsekvensanalyser. Scenario "Dagens skogsbruk – avverkning 90 procent"](#)

⁴ <https://www.nilssonproduktion.se/sverige-behover-ett-klimatmal-for-skogen/>

hanteras som en ”kompletterande åtgärd”, utan måste bli en central del av politiken. Därför måste det klimatpolitiska ramverket kompletteras med ett mål även för denna sektor.

Den stora kollagringspotentialen finns i skogslandskapet. Ett separat mål för att öka virkesförrådet vore, inte minst tack vare den höga kvaliteten på svensk skogsstatistik, antagligen ett praktiskt och enkelt sätt att säkra och följa upp att LULUCF-sektorns bidrag ökar. Mot bakgrund av Skogsstyrelsens analyser föreslås därför att ett särskilt mål för ett ökat virkesförråd beslutas, t.ex. enligt följande:

2030: minst 3,5 miljarder m³sk

2050: minst 4 miljarder m³sk

2100: minst 5 miljarder m³sk

I vilken mån några ytterligare styrmedel och åtgärder krävs för att uppnå denna utveckling är oklart. Redan idag sker en hastig ökning av virkesförrådet, sannolikt därför att virkespriserna är så låga. Med tanke på de starka, klimatrelaterade incitament som istället uppmuntrar till ökade virkesuttag (koldioxidskatt, utsläppshandel m.m.) är det trots detta angeläget att balanserande incitament, som på motsvarande sätt uppmuntrar kolinlagring, införs. Utan sådana incitament skapas annars närmast en garanti för att kolinlagringen blir mindre än vad som är samhällsekonomiskt effektivt.⁵

Utredaren påpekar att det finns gränser för hur mycket kol som kan lagras i skogslandskapet och att kollagret är instabilt på grund av risken för skogsbränder, stormar, insektsangrepp etc. Ur ett lokalt perspektiv är invändningen naturligtvis berättigad, och måste beaktas såväl när målen för ett ökat virkesförråd formuleras som när incitament utformas. Men trots att man måste räkna med temporära, lokala eller regionala nedgångar i förrådet, kan skogens kollager, generaliserat och över tid, likväl betraktas som i praktiken stabilt. Bränder, stormar och insektsangrepp är inga nya fenomen, men de har likväl inte stoppat en kraftig ökning av virkesförrådet.

En generell höjning av lägsta slutavverkningsålder över i princip hela arealen förefaller, enligt SLU-studien, vara ett samhällsekonomiskt förhållandevis effektivt sätt att öka virkesförrådet.

Det finns (nästan) ingen substitutionseffekt

Utredaren återger på flera ställen en vanlig missuppfattning om hur koldioxidutsläppen påverkas om fossil energi ersätts av förnybar, och stål och betong för byggnadsändamål med träkonstruktioner, nämligen att denna substitution leder till totalt sett lägre utsläpp. Intuitivt kan slutsatsen verka självklar, men den gäller endast om man bortser från hur EUs utsläppshandelsdirektiv fungerar.

De skogsprodukter som exporteras från Sverige till länder som *inte* omfattas av EUs utsläppshandel kan förvisso bidra till globalt sett lägre utsläpp genom substitution (i varje fall så länge dessa länder ännu inte infört lika strikta klimatlagar som EU). Detsamma kan gälla för bioenergi som nyttjas inom ESR-sektorn inom EU, till exempel för vägtransporter eller i villapannor (det förutsätter dock att berörda regeringar (i likhet med den svenska) annullerar det utrymme för utsläpp utanför utsläppshandel de tilldelats, men som inte utnyttjas på grund av att bioenergi ersatt fossil energi).

Inom verksamheter som omfattas av EUs utsläppshandel leder däremot en ökad användning av skogsprodukter – generellt sett och paradoxalt nog – *inte* till lägre utsläpp, eftersom det totala framtida utrymmet för utsläppen från dessa verksamheter redan är fastslaget i utsläppshandelsdirektivet och att utsläppen därför inte påverkas av t.ex. valet av bränsle inom energisektorn.

Den tydligaste illustrationen till resonemanget är det faktum att enligt nuvarande direktiv upphör utgivningen av nya utsläppsrätter 2057. Därefter är koldioxidutsläpp från verksamheter inom

⁵ Se Nilsson, M., 2018: Skydda lagom – en ESO-rapport om miljömålet Levande skogar. Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi

utsläppshandeln i princip förbjudna, och det är givetvis inte möjligt att, genom att använda skogsprodukter, ytterligare minska utsläpp som är förbjudna!⁶

Ett ökat virkesuttag ökar möjligheterna att utnyttja skogsråvara för energitillförsel eller husbyggen (liksom för de många andra varor som kan tillverkas av cellulosa), och därmed öka utbudet av bl.a. värme och el, vilket kan vara fördelaktigt. Att elda mera ved eller bygga fler trähus leder däremot självfallet inte i sig till att minskade utsläpp av koldioxid – särskilt inte om dessa utsläpp redan är förbjudna.

I den mån vi använder skogens tillväxt till att bygga hus m.m. i trä, och ser till att dessa konstruktioner står kvar i sekler (samtidigt som vi avstår från att riva eller kassera befintliga trähus, möbler etc.), kan detta på marginalen fortsatt bidra till att dessa kollager växer och att atmosfären netto långsiktigt dräneras på koldioxid. Att etablera den typen av kollager – och samtidigt förhindra att motsvarande äldre kollager eldas upp – bör givetvis främjas. Av exemplet framgår samtidigt att det är angeläget att en så stor andel som möjligt av det virke som avverkas används för långlivade träkonstruktioner (inklusive träskivor, som kan tillverkas av avfall från sågverk) och så lite som möjligt används för energiändamål.

II. Avskiljning och lagring av biogen koldioxid.

Bio-CCS är en mycket intressant möjlighet att dränera atmosfären på koldioxid. Som framgår av utredningen återstår dock en rad osäkerheter kring lagstiftning, teknik, praktisk hantering, finansiering etc., vilket gör det svårt att bedöma dess potential, särskilt på kort sikt. Utredarens förhoppningar om bio-CCS som kompletterande åtgärd redan 2030 förefaller mot denna bakgrund mycket optimistisk. Överhuvudtaget vilar hela förslaget om ”kompletterande åtgärder” tungt mot bio-CCS, vilket förefaller vara en riskabel strategi.

Utredaren anser att kollagring genom bio-CCS inte bör föras in under EUs utsläppshandeln. Motiven är faktiskt obegripliga. Tvärtom framstår det som angeläget att snarast få till stånd en sådan ändring av handelsdirektivet som leder till att bio-CCS kan generera utsläppsätter. En anslutning till EU ETS lär dock inte räcka för att få igång investeringar tillräckligt snabbt. Det föreslagna, riktade stödet till svenskbaserad bio-CCS (t.ex. via det föreslagna auktionsförfarandet) är därför antagligen nödvändigt. Långsiktigt är det dock avgörande att det skapas en marknad där kolinlagring via bio-CCS jämföras med andra sätt att dränera atmosfären på koldioxid (t.ex. ökade virkesförråd).

Långsiktigt behöver marknaden för bio-CCS permanentas, en utveckling som paradoxalt nog hotas av att efterfrågan på kolinlagring från verksamheter inom EUs utsläppshandel förhoppningsvis kommer att försvinna eller i varje fall minska radikalt redan inom 25-30 år. För att göra trovärdigt att det finns en marknad för bio-CCS även i det post-fossila samhället, krävs att helt nya incitament utvecklas och beslutas redan på relativt kort sikt.

En komplikation med CCS som utredaren i förbigående berör, är att efterfrågan på lagringsutrymmen kan driva fram ytterligare utvinning av olja och naturgas. En annan, som hon inte tar upp, är att kolagringskapacitet avsedd för bio-CCS kan komma att utnyttjas för koldioxid från fossilgasbaserad s.k. ”blå vätgas”⁷.

III. Verifierade utsläppsminskningar genom investeringar i andra länder.

⁶ Kortsiktigt kan snabba utsläppsminskningar inom utsläppshandeln, ”triggade” av skogsprodukter, på grund av den s.k. marknadsstabilitetsreserven och de automatiska annulleringar inom utsläppshandeln som inleds vid årsskiftet 2023/2024, leda till att det totala utsläppsutrymmet ytterligare begränsas. Effekten bedöms dock bli temporär och begränsad.

⁷ ”Blå vätgas” framställs (förenklat) genom avskiljning från fossilgas, varefter återstoden, eventuellt efter förbränning, lagras i berggrunden genom CCS.

De satsningar som föreslås i utredningen bör absolut inte genomföras, i varje fall inte i syfte att utnyttjas som ”kompletterande åtgärder” i det klimatpolitiska ramverket, eller i de former som föreslås.

Paris-avtalet innebär att alla länder har åtagit sig att bidra till att klimatförändringarna hejdas. Många länder saknar tyvärr ekonomiska och andra förutsättningar att effektivt medverka i detta arbete. Svenska insatser i dessa länder är angelägna, men bör inte syfta till att kompensera återstående svenska utsläpp, utan istället ha som huvudsyfte att uppmuntra och underlätta för berörda utvecklingsländer att skärpa sina egna nationella åtaganden (Nationally Determined Contributions, NDC) under Paris-avtalet.

Att, som föreslås, finansiera utsläppsåtgärder i dessa länder vid sidan av deras NDCer, i syfte att kompensera för fortsatt höga svenska utsläpp, vore kontraproduktivt eftersom det sannolikt snarast skulle ge de berörda länderna motiv att avstå från att skärpa de egna åtagandena.

Tanken att klimatåtgärder i andra länder skulle kunna bidra till att sänka kostnaderna för den svenska klimatpolitiken bygger dessutom (vilket utredaren på flera ställen noterar) på förutsättningen att Paris-avtalet inte kommer att genomföras. Enligt avtalet är alla länder skyldiga att efterhand skärpa sina åtaganden, vilket rimligen leder till likartade kostnadsnivåer (eller snarare till att åtgärds-kostnaderna i andra länder blir högre än det i sammanhanget lyckligt lottade Sverige).⁸

En, såvitt vi vet, ännu oprövad möjlighet som borde övervägas är, att svenska staten upphandlar kostnadseffektiva, teknikdrivande klimatåtgärder i utvecklingsländer utifrån anbud som utformats i samförstånd mellan berörda regeringar och företag. Klimatnyttan av de upphandlade åtgärderna bör, som nämnts, tillgodoräknas de länder där åtgärderna genomförs, inte EU (eller Sverige).

Magnus Nilsson

Miljökonsult, forskare, klimatpolitisk analytiker

⁸ ”Klimatramverkets utgångspunkt är att ramverkets mål ska genomföras i en värld som ställer om. I en sådan värld är det inte sannolikt att det kommer vara billigare att genomföra åtgärder i andra länder än i Sverige på lite längre sikt. Utredningen föreslår att de kompletterande åtgärderna i andra länder på längre sikt bör inriktas mot tekniker för negativa utsläpp med hög permanens.” (sid 811)